

dolayı babasının emriyle ondan ayrılmak zorunda kaldığı rivayet edilir. Ancak bu ayrılığın üzüntüsünü içli şiirlerle terennüm ederek babasının merhamesini celbetmiş ve Âtike ile tekrar bir araya gelmiştir.

Abdullah, Mekke fethine ve Huneyn Savaşı'na katıldı; Tâif muhasarasında yaralandı. Bir süre iyileşen bu yara daha sonra tekrar açıldı ve ölümüne sebep oldu. Cenaze namazını babası kıldırdı. Abdullah'tan, Begavî ve Hâkim'in eserlerinde naklettikleri sadece bir hadis rivayet edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Vakıfî, *Kitâbü'l-Megâzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66 → Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), I, 395, 402; III, 930, 931, 938; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968 I, 229; Buhârî, "Menâkıbü'l-Enşâr", 45; Taberî, *Târîh* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 → Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), II, 376, 378, İbn Abdülber, *el-İstî'âb (el-İşâbe* içinde), Kahire 1328, II, 258; III, 199; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, Kahire 1285-87, III, 299; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, Beyrut 1967, V, 263, 338; Nevevî, *Tehzîbü'l-esmâ*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Kütübü'l-ilmîyye), I, 262; İbn Hacer, *el-İşâbe*, Kahire 1328, II, 283.

MEHMET ALİ SÖNMEZ

ABDULLAH b. EBÜ DÂVÜD

(عبدالله بن أبي داود)

(bk. İBN EBÜ DÂVÜD).

ABDULLAH b. EBÜ EVFÂ

(عبدالله بن أبي أوفى)

Ebü Muâviye Abdullâh b. Ebî Evfâ el-Eslemî (ö. 86/705)

Kûfe'de en son vefat eden sahâbî.

Babası Ebü Evfâ'nın asıl adı Alkame'dir. İbn Ebü Evfâ diye de anılan Abdullah, *Bey'atürrıdvân*'da bulundu. Hayber'in fethine ve Huneyn Savaşı'na katıldı. Hulefâ-yı Râşidîn dönemindeki fetihler dolayısıyla, diğer pek çok sahâbî gibi Medine'den ayrılarak Kûfe'ye yerleşti.

Ashabın uzun ömürlülerinden biri olan Abdullah, Ebü Hanîfe'nin görebildiği dört sahâbiden biridir. İsmâil b. Ebü Hâlid, Şa'bî, Abdülmelik b. Umeyr, Ebü İshak eş-Şeybânî, Amr b. Mürre gibi ünlü kişiler ondan hadis rivayet etmişlerdir. Hz. Peygamber'den rivayet ettiği hadislerden doksan kadarı zamanımıza ulaşmıştır. Bunların on beşi *Şahîh-i*

Buhârî'de, altısı *Şahîh-i Müslim*'de, beş tanesi de her iki eserde yer almıştır. Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde ise iki ayrı bölümde (IV, 352-357, 380-383) yetmiş kadar hadisi bulunmaktadır. Hayatının son yıllarında gözlerini kaybeden Abdullah, yüz yaşlarında iken vefat etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr* (nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Yemânî v.dğr.), Haydarâbâd 1360-80/1941-60 → Diyarbakır, ts. (el-Mektebetü'l-İslâmiyye), V, 24; İbn Hibbân, *Meşâhîru 'ulemâ' i'l-emşâr* (nşr. M. Fleischhammer), Kahire 1379/1959, s. 49; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 570-571; İbn Abdülber, *el-İstî'âb (el-İşâbe* içinde), Kahire 1328, II, 264-265; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, Kahire 1285-87, III, 121-122; Nevevî, *Tehzîbü'l-esmâ*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Kütübü'l-ilmîyye), I/1, s. 261; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 428-430; İbn Hacer, *el-İşâbe*, Kahire 1328, II, 279-280; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 151; *Tecrid Tercemesi*, V, 408; X, 356.

ALİ YARDIM

ABDULLAH b. EBÜ HADRED

(عبدالله بن أبي حدر)

Ebü Muhammed Abdullâh b. Ebî Hadred b. Umeyr el-Eslemî (ö. 71/690-91)

Sahâbî.

Babası Ebü Hadred'in asıl adı Selâme olduğu için bazı kaynaklarda Abdullah b. Selâme diye de anılır. Hudeybiye Antlaşması'ndan itibaren Hz. Peygamber'in emrinde seferlere katıldı, ayrıca muhtelif seriyelerde görev aldı. Bunlardan biri de Gâbe seriyesidir. Benî Cüşem kabilesinden Rifâa b. Kays'ın, müslümanlarla Kaysoğulları'nın arasını bozmaya çalıştığını öğrenen Hz. Peygamber, Abdullah b. Ebü Hadred'in yanına iki kişi daha vererek Rifâa hakkında bilgi toplamasını istemişti. Abdullah da Medine yakınlarındaki Gâbe otlagında Rifâa'yı pusuya düşürerek öldürdü, sayıları oldukça çok olan adamlarını kovladı ve develerini alıp Medine'ye getirdi. Son derece fakir olan Abdullah, ganimetten hissesine düşen on üç deveyi evleneceği hanıma mehir olarak verdi. Bu olaydan iki ay sonra meydana gelen Huneyn Savaşı öncesinde Hz. Peygamber tarafından bilgi toplamak üzere düşman içlerine gönderildi; görevini başarıyla tamamlayarak topladığı bilgileri Peygamber'e getirdi. Hz. Peygamber'in ölümünden sonraki hayatı hakkında bil-

gi bulunmayan Abdullah, yaklaşık seksen yaşında vefat etti.

Abdullah b. Ebü Hadred, Hz. Ebü Bekir ve Ömer'den hadis rivayet etmiş, kendisinden de oğlu Ka'ka' ve diğer bazı kimseler rivayette bulunmuştur. Rivayet ettiği hadislerden ikisi *Müsned*'de (VI, 11-12) yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Vakıfî, *Kitâbü'l-Megâzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66, II, 634-635, 777, 779-780, 797; III, 877, 893, 939, 1008; İbn Hişâm, *es-Sire* (nşr. Mustafa es-Sekkâ v.dğr.), Kahire 1375/1955, III, 439-440; IV, 626, 629-631; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, II, 150; IV, 309-310; Taberî, *Târîh* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 → Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), III, 34, 158; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Muhammed İbrahim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 210-211; İbn Hacer, *el-İşâbe* (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî), Kahire 1390-92/1970-72, IV, 54-57.

KEMAL SANDIKÇI

ABDULLAH b. EBÜ İSHAK

(عبدالله بن أبي اسحق)

(bk. İBN EBÜ İSHAK).

ABDULLAH b. EBÜ REBİÂ

(عبدالله بن أبي ربيعة)

Ebü Abdurrahmân Abdullâh b. Ebî Rebî'a b. el-Mugîre el-Mahzûmî (ö. 35/656)

Hz. Peygamber'in Yemen'e vali olarak gönderdiği sahâbî.

Meşhur Arap şairi Ömer b. Ebü Rebî'a'nın babası olan Abdullah, Câhiliye döneminde baharat ticaretiyle büyük servet kazanmış Kureyşli bir tacirdir. Bu dönemde elçi olarak gönderilen heyetler arasında yer almıştır. Müslüman muhacirleri geri istemek üzere Kureyş tarafından Habeşistan'a gönderilen heyet içinde, ayrıca Bedir Savaşı'nda esir düşen Mahzûm kabilesi mensuplarının fidyelerini ödemek için Medine'ye giden heyette bulundu. Uhud Savaşı'nda yüz müşrik okçusuna kumanda etti. Mekke fethinde Hz. Ali'nin kız kardeşi Ümmü Hânî'nin himayesini temin ederek canını kurtardı.

Abdullah, Mekke'nin fethedildiği gün müslüman oldu. Hz. Peygamber Huneyn Savaşı'na giderken ondan 30.000 (veya 40.000) dirhem-borç aldı. Huneyn dönüşü borcunu ödeyerek kendisine ve

ailesine dua etti. Bahîr (veya Büceyr) olan asıl adını Abdullah'a çevirdi. Danxha sonra onu Yemen'in Cened vilayetine vali tayin etti. Hz. Ömer San'a'yı da onun nüfuz bölgesine kattı. Halife Osman'a karşı gerçekleştirilen muhasarayı kaldırmak maksadıyla yola çıktıysa da Mekke yakınlarında bindiği deve den düşerek öldü.

BİBLİYOGRAFYA :

Vakîdî, *Kitâbü'l-Megâzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66, — Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), I, 89, 130, 140, 199, 220; II, 863; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, V, 444; *Müsned*, IV, 36; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Muhammed İbrâhîm el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/; 970-73, III, 232-233; İbn Hacer, *el-İşâbe*, Kahire 1328, II, 305; Ign. Kratschkowsky, "Ömer" *İA*, IX, 461-462.

İSMAİL L. ÇAKAN

ABDULLAH b. EBÜ TALHA

(عبدالله بن أبي طلحة)

Ebü Yahyâ Abdullâh b. Ebî Talha
b. Sehl el-Ensârî el-Hazrecî
(ö. 84/703)

Tâbiî.

Henüz ana rahminde iken Hz. Peygamber'in hayır duasına mazhar olmuştur. Babası Ebü Talha'nın adı Zeyd'dir. Annesi Medineli kadınlar arasında dindarlığı, zekâsı ve cesareti ile meşhur olan Ümmü Süleym bint Milhan'dır. Ümmü Süleym, Huneyn Savaşı'nda Hz. Peygamber'i yakından savunmuş, Medine'ye döndükten sonra da Abdullah'ı dünyaya getirmiştir. Yeni doğan oğlunu, ilk kocası Mâlik'ten olan oğlu Enes ile Hz. Peygamber'e göndermiş, ağzına ilk lokmayı vermesini (tahnik*) ve adını koymasını rica etmişti. Peygamber de çiğnediği bir hurmayı çocuğun damağına sürmüş, yüzünü okşamış ve adını Abdullah koymuştur.

Abdullah b. Ebü Talha'nın dokuz oğlu olmuştur; bunların hepsi Kur'an'ı güzel okumalarıyla tanınan birer âlimdi. Abdullah babasından ve üvey ağabeyi Enes b. Mâlik'ten hadis rivayet etmiş, kendisinden de oğulları İshak ile Abdullah ve torunu Yahyâ b. İshak rivayette bulunmuştur.

Sıffin Savaşı'na Hz. Ali saflarında katılan Abdullah'ın İran fetihleri sırasında şehid düştüğü veya Medine'de vefat ettiği rivayet edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Vakîdî, *Kitâbü'l-Megâzî* (nşr. M. Jones), London 1965-1966 — Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), III, 902; İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkâ v.dğr.), Kahire 1375/1955, IV, 88-89; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, V, 74-76; *Müsned*, III, 105, 106; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir* (nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Yemânî v.dğr.), Haydarâbâd 1360-80/1941-60 — Diyarbakır, ts. (el-Mektebetü'l-İslâmiyye), V, 94; Taberî, *Târîh* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 — Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), III, 76; İbn Ebû Hâtîm, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, Haydarâbâd 1371-73/1952-53, V, 57; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Muhammed İbrâhîm el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 284-285; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela'*, III, 482-484; İbn Kesir, *el-Bîdâye*, Kahire 1351-58/1932-39 — Beyrut 1401/1981, IX, 43; İbn Hacer, *el-İşâbe*, Kahire 1328, III, 60; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 269; *Tecrid Tercemesi*, IV, 425-429.

AKİF KÖTEN

ABDULLAH b. EBÜ ÜMEYYE

(عبدالله بن أبي أمية)

Abdullâh b. Ebî Ümeyye
b. el-Mugîre el-Mahzûmî
(ö. 8/629-30)

Hiz. Peygamber'in halası Âtike'nin oğlu
ve hanımı Ümmü Seleme'nin kardeşi.

İslâmiyet'in ilk dönemlerinde Müslümanlığın azılı düşmanlarından olan Abdullah, Peygamber'in amcası Ebü Tâlib'e giderek yeğenini İslâm davetinden vazgeçirmesini veya onu himaye etmemesini isteyen heyette bulundu. Hz. Peygamber'i vazgeçirmek için yapılan bir başka toplantıda, Kur'an-ı Kerim'de de işaret edildiği gibi (bk. el-İsrâ 17/93), Peygamber'in gökyüzüne çıkıp oradan okuyacakları bir kitap getirmedikçe kendisine inanmayacağını söyleyenler arasında yer aldı. Müslüman muhacirleri geri istemek üzere Habeşistan'a elçi olarak gittiği de rivayet edilen Abdullah, Peygamber'in, ölüm döşeginde bulunan Ebü Tâlib'e iman telkin etmesine karşı çıktı ve ona dininden dönmemesi için baskı yaptı. Uhud Savaşı sırasında Medine'de bulunan Abdullah, doğruca Tâif'e gitti ve oradan Mekkeliler'e savaş hakkında bilgiler gönderdi.

Abdullah İslâm düşmanlığını Mekke fethine kadar devam ettirdi, ancak fethin öncesinde Ebü Süfyan ile birlikte Medine'ye gitmeye karar verdi. Yolda İslâm ordusuyla karşılaştılar; Ümmü Seleme'nin ricası üzerine Peygamber tarafından kabul edilerek müslüman oldular. Abdullah Mekke'nin fethine ve Huneyn Savaşı'na katıldı. Bu savaşta azılı İslâm düşmanı ve Sakîf kabilesinin reisi olan Osman b. Abdullah'ı öldürdü. Tâif muhasarasında şehid düştü.

BİBLİYOGRAFYA :

Vakîdî, *Kitâbü'l-Megâzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66 — Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), bk. *İndeks*; İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkâ v.dğr.), Kahire 1355/1936, bk. *İndeks*; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, I, 122; II, 158; Taberî, *Târîh* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 — Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), III, 50-51; İbn Abdülber, *el-İst'âb* (el-İşâbe içinde), Kahire 1328, II, 262-264; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Muhammed İbrâhîm el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 177-178; İbn Hacer, *el-İşâbe*, Kahire 1328, II, 277; Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi* (trc. Salih Tuğ), İstanbul 1980, II, 521-522.

AKİF KÖTEN

ABDULLAH EFENDİ, Bezirgânzâde

(ö. 1151/1738-39)

Türk hattatı.

İstanbul'da doğdu. Bezzâzistan (Be-desten) esnafındandır. Babası da ticaretle uğraştığı için Bezirgânzâde lakabıyla tanınır. Ayrıca, zengin ve meşhur bir hanımın oğlu olduğundan dolayı Hanımzâde Abdullah diye de bilinir.

Aklâm-ı sitte*yi devrin meşhur hattatı Hoca Mehmed Râsim Efendi'den öğrendi. Kısa zamanda icâzet aldı. Süratlı yazı yazmasıyla şöhet buldu. Daha yirmi yaşına gelmeden vebaya yakalanarak öldü. Çok sayıda Mushaf-ı şerif, Şifâ-i şerif ve bir adet Beyzâvî tefsiri istinsah etmiştir.

Bezirgânzâde Abdullah Efendi hattı Kur'an-ı Kerim'den bir sayfa (Türk-İslâm Eserleri Müzesi Ktp., nr. 86)

